

נצח ישראל - פרק ד' / מקורות נוספים

1. יומא (ט):

מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני ג' דברים שהיו בו: ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים - מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים... ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו: ראשונים שנתגלה עונם - נתגלה קצם, אחרונים שלא נתגלה עונם - לא נתגלה קצם. אמר רבי יוחנן טובה ציפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים. א"ל ריש לקיש: אדרבה, אחרונים עדיפי! אף על גב דאיכא שעבוד מלכיות, קא עסקי בתורה. אמר ליה: בירה תוכיה, שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים

2. עין אי"ה (שבת א', עמ' 180)

תניא רבי נחמיה אומר בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם, ואשתו מפלת נפלים, ובניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים. כל הפרעות המוסריות אינן מביאות את התכלית המבוקשת אפילו לפי הדמיון של אותו הנתעה. יסוד השנאה בא ע"פ רוב מצד ההתחרות של בקשת ההון, והבקשה הזאת היא נסמכת על יסוד אהבת המשפחה. כשמתאמן כל אחד להגדיל כבוד ביתו ולהצליח את בני משפחתו באהבתו אותם, עד שהאהבה הזאת מתהפכת לשנאת הבריות כולם שחוץ לחוגו. וסוף כל סוף מאומה איננו עולה בידו, שהמשפחה עצמה נהפכת מצד החסרון הפנימי שבמעמד הנפש המקולקלת המלאה איבה ואהבה עצמית נפרזה לקיבוץ של אויבי נפש, "אויבי איש אנשי ביתו", וכל מגמותיו נהפכות לדאבון לב, כי **מריבה רבה בתוך ביתו.** והנה מהלך הפעולות הרעות של שנאת הבריות הולך הלך וקלקל את סדרי החיים, בתחילה הוא מאבד את שיווי המשקל ואת מצב השקט של החיים הכלליים. אח"כ המהומה מאבדת את הכח הנדרש לעמל השכלול וההוצאה מן הכח אל הפועל את הכחות הטובים הגנוזים בעומק כשרון חיי החברה, ולעומת זה **אשתו של אדם מפלת נפלים.** ואח"כ כשהערבוב מתרבה - הוא מאבד את התקוות היותר טובות שכבר יצאו אל הפועל ומהרסן עד היסוד, ולעומתו **בניו ובנותיו של אדם מתים כשהם קטנים.** כח האהבה הכללי הוא הנותן ארך הרוח לספירת ירחים למלא את ימי העיבור בהסכמה פנימית, בלא התרגשות נפרזה המקלקלת את הבנין, והיא הנותנת ג"כ הדרכה טובה לחוס על טיפול הבנים בקטנותם. וכשכח האהבה מתעכר ע"י שנאה, היסודות מתבטלים מעיקרם, וכח ההירוס מתגלה בתוצאות היותר קרובות ללבנו ונפשו של אדם, למען ישוב אל ד' להיות דבק במידותיו לאהבה את הבריות, כי מעשה ידיו כולם ומטובו להם אור חיים.

3. שמונה קבצים (קובץ ח' ס"ה)

הפרטיות צריכה לצאת מן הכח אל הפועל, להעשיר את יקר תפארת המציאות. הכלל חובק בתוכו המון הפרטים בבליה. אבל למען צאתם של הפרטים לאור ההויה, צריך כל פרט להיות מתבלט במהותו היחידה, ולזה צריך הוא לכח מעכב, לכח מתנגד לכל הפרטיות, שעומדים להיות מצביינים את פרט זולת עצמיות פרטיותו. וזהו יסוד השנאה, שבונה את העולם. יסוד המלחמה בחיים ובחברה, יסוד ההגבלות בדעות ואמונות. הכל למען יהיה מקום שיתפתח כראוי כל ערך מיוחד, ולא יבאו אחרים, אישים, עמים, הנחות וצביונים, דעות ואמונות, לקחת את מקומו. נמצא, שיסוד השנאה הוא האהבה והשלום, הבא דווקא ע"י ההתאמה של כחות גמורים. שאחרי השלמתם הם מתאגדים ביחד להיות עושים עולם שלם עשיר ומלא.

4. אורות (עמ' קמ"ט)

מידת שנאת חנם גם היא צריכה להתעלות, לא תעכב את התשובה ואת הגאולה השלמה מכללות ישראל. צריכין לפתח אורות גדולים להבין ולהשכיל, שגם מפורדי הדעות יוצאת טובה כללית. מתוך כך אין המידות הרעות הדבוקות כפסולת בתוך האוכל של קדושת ישראל, מתחברות ביחד, ובפנימיות הלב הקשר גדול ועצום, ונמצא שצד הטוב מתאמד וצד הרע מתפור, ויתפרדו כל פועלי און. ולא עוד אלא שגם בצד

הטוב יש שע"י הפירודים מתגוון כל טוב פרטי בגון מיוחד, ואין גון השרוי באחר דוחק אותו לטשטש את צורתו, ומתוך כך מתעשרת כנסת ישראל בריבוי אורות, והריבוי הזה עצמו הוא יגרום את השלום היותר גדול ויותר פנימי. ומ"מ צריכים להשתדל הרבה שיהיה השלום ניכר גם מבחוץ, וסוכת שלום פרושה על כל ישראל, אבל מה שיש מהפירודים, ובפרט אותם הפירודים שיש להם מקור נפשי בנטיית אמונה וקדושה, מהכל אורות עליונים יתהוו. ואם השיגו צדיקים אנשי מעלה את גודל האורות, המתהווים ממחלוקת שבין צדיקים, שהם בונים בזה עולמות כלומר משכללים כל אחד את שיטת המוסר, היושר, הקדושה והחסידות שלהם, בכל עומק הרגשתם ורעיונם בפנימיות החיים, הנה עמך כולם צדיקים, וכל אחד מישראל חי בקרבני ניצוץ אור קדוש ממורשת אבות מקדושת תורה וגדולת אמונה. ונמצא, שכל מחלוקת שיש בין איש ישראל לחבירו, בין קיבוץ לחבירו, גם היא בונה עולמות, וכיון שהכל הוא שכלול ובנין, אין צורך לדבר מרורות, כי אם להודיע את הגודל ששני הצדדים עושים, ושהם יחד משכללים בנין עדי עד, ומתקנים את העולם, ואז לפי התרחבות הידיעה תגדל האהבה, כפי הערך של גדולת השנאה, ויגדל החיבור לפי הערך של גדולת הפירוד, וכערך של מדה טובה מרובה ממידת פורענות, "והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים, ביום חבוש ד' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא", בב"א.

5. אורות הקודש (ג', עמ' שכ"ד)

כשיוצאת מריבה בין כח לכת, בין איש לאיש, בין עם לעם, בין עולם לעולם, המריבה בתוכנה היא תוצאה מהשינוי והניגוד שיש בעצמיות של אוצר החיים... אבל היסוד העליון הוא שנאת החינם, שאוצר החיים מבטא למה שהוא מנגדו. ויצרא דשנאת חינם זה חובק בתוכו את סתר האהבה, שהיא גם כן כמותה אהבת חינם, שאור השלום והאושר רק בה הוא גנוז.

וכל הנימוקים, המתגלים בגילוי הגיוני ובמערכה צורתית מתוארה, הם רק ניצוצות קלים... שמכילים רק צללים כהים של המקוריות, אשר לאהבת החינם ושנאת החינם, שיסודן הוא שנאו רע ואהבו טוב. וכאשר עומק הרע ורוממות שרשו הרי הוא עומק הטוב, נמצא שעומק השנאה – הרי הוא עומק האהבה.

ואם נחרבנו, ונחרב העולם עמנו, על ידי שנאת חינם, נשוב להיבנות, והעולם עמנו יבנה, על ידי אהבת חינם, היורדת מראש צורים, וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם, שהיא התיאוריה הנאמנה של העברת כל הטוב על פניו, של זה האיש משה. אבל תיכף בהיוולדו בא הטוב עמו, ותרא אותו כי טוב הוא, יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים.